

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ТРЕНЕРІВ З ПАРАПЛАВАННЯ

Петров Едуард Валерійович,

*Заслужений тренер УССР з плавання, викладач кафедри фізкультури,
спорту та здоров'я людини*

Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського

На сьогоднішні часи стає все більш актуальним питання відновлювання та реабілітації людей з інвалідністю. Як тих хто хоче і може займатися фізкультурою та спортом, так і тих хто потребує фізкультурно-спортивної реабілітації. Одним із видів реабілітації є плавання. По звичайному плаванню існує безліч досліджень, теорій, наукових трудів та наукових дисциплін. А от по параплаванию (плавання для людей з інвалідністю) немає достатнього матеріалу, у будь якого разі набагато менше у порівнянні із звичайним плаванням. І однією із причин малої кількості наукового та дослідницького матеріалу, теоретичних та практичних висновків є нестаток кваліфікаційних кадрів – тренерів з параплавання. Тож трохи розберемо питання чому?

В Законі України «Про фізичну культуру і спорт» в редакції від 16.07.2019 р. У статті 31 прописано «Заклади фізичної культури і спорту у співпраці з громадськими об'єднаннями осіб з інвалідністю фізкультурно-спортивної спрямованості можуть здійснювати заходи з фізкультурно-оздоровчої діяльності та фізкультурно-спортивної реабілітації осіб з інвалідністю», а також у статті 49 «Держава забезпечує підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації кадрів у сфері фізичної культури і спорту» та «Атестація тренерів та спортивних суддів, фахівців з фізкультурно-спортивної реабілітації, які беруть участь у фізкультурно-оздоровчих, фізкультурно-реабілітаційних та спортивних заходах для осіб з інвалідністю, проводиться Українським центром з фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю, у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері фізичної культури та спорту».

І на жаль ніде не сказано – як готувати тренерів з параплавання, по яким програмам, що має входити до обов'язкових, а що до додаткових навчальних дисциплінах.

Тому, у нашому Таврійському національному університеті імені В. І. Вернадського започаткували експериментальну спеціальність 017 Фізкультурно-спортивна реабілітація та реінтеграція (ФСРР) для подальшого розвитку у напрямку тренерів з параплавання.

Основні завдання вивчення дисципліни ФСРР студентами (можливо майбутніми тренерами з параплавання):

теоретичні:

– створити у студентів уявлення про інклюзивне фізичне виховання дітей та дорослих та процесу інтеграції осіб з інвалідністю, а саме з ураженням опорно-рухового апарату (УОРа) в соціум засобами фізичної культури, а саме за допомогою параплавання;

– навчити студентів вибору (педагогічних та психологічних) засобів та методів інклюзивного фізичного виховання (а саме за допомогою параплавання) на основі аналізу сучасної фахової літератури та передового педагогічного досвіду у роботі з дітьми та дорослими, а саме з ураженням опорно-рухового апарату (УОРа).

практичні:

– застосовувати (вибирати) педагогічні та психологічні засоби та методи фізичного виховання під час роботи з особами з інвалідністю, а саме з ураженням опорно-рухового апарату (УОРа);

– вміти використовувати психологічні засоби та методи фізичного виховання у вирішенні конфліктних завдань;

– складати конспекти різних форм інклюзивного фізичного виховання, визначити основні завдання до них на основі індивідуально-диференційного підходу, врахування стану здоров'я (хвороби), різного фізичного розвитку та рухової підготовленості;

– регулювати фізичне навантаження, змінюючи кількість вправ, їх дозування, чергування вправ для різних груп м'язів, змінюючи ступені інтенсивності, умови їх виконання та варіюючи спортивне обладнання;

У розвинених країнах Європи інклюзивне навчання у фізкультурно-освітніх закладах різного типу відображає одну з головних демократичних ідей – усі люди є цінними й активними членами суспільства. Інклюзія означає розкриття кожного (дитини чи дорослого) за допомогою фізичного виховання, яке є досить складним, але відповідає його здібностям. Вона (інклюзія) враховує потреби, а також спеціальні умови та підтримку, що забезпечується медико-соціальним та психолого-педагогічним супроводом. Інклюзивне фізичне виховання в Європі орієнтоване на формування спрямованості осіб з інвалідністю до повноцінного життя, до усвідомлення власної спроможності, підвищення якості власного буття.

Але, незважаючи на зростаючий науковий інтерес до інклюзивної фізкультурно-спортивної освіти у світі, в Україні тільки розпочинається організація навчання та виховання дітей з особливостями психофізичного розвитку в загальноосвітньому просторі. Основними невирішеними проблемами, що перешкоджають розвитку інклюзивної фізкультурно-спортивної освіти є такі: матеріально-технічне і медичне забезпечення. Проблема матеріально-технічного забезпечення навчальних закладів відображається в цілковитій відсутності тренажерів, басейнів, подекуди й

спортивних залів, архітектурних устаткувань для «особливих дітей», а також звичайного набору спортивного інвентарю. Вагомою проблемою інклюзивного фізичного виховання людей з інвалідністю є відсутність адаптованих програм. Крім того, низький рівень компетентності тренерів з плавання до здійснення інклюзивного фізичного виховання в закладах. Отже, переважно, вони не готові до роботи в умовах інклюзії. Причина цього – не достатнє розуміння ними сутності інклюзивної освіти. Але найголовнішою проблемою є некомпетентність тренерів з параплавання в застосуванні принципів та методів роботи. Вони застосовують звичайні методи та принципи роботи, як у плаванні для « здорових « людей. На нашу думку, однією з суттєвих перешкод пришвидшення темпів упровадження інклюзивного параплавання є недостатня рефлексія тренерів з параплавання (переосмислення особистих цінностей, інтересів, мотивів; механізмів сприйняття, емоційного реагування, поведінкових шаблонів і звернення уваги на продукти власної активності). Також треба відзначити про роль інформаційно-комунікаційних технологій у підтримці інклюзивного фізкультурно-спортивного навчання, що відбулися в освіті упродовж останніх років.

Тренер з параплавання має працювати в складних психологічних напруженнях, оскільки в певній мірі ускладнюється виконання вимог забезпечення безпеки занять фізичними вправами для людей з особливими потребами в освітньому процесі. Відповідно, тренер повинен бути готовий до виконання професійної діяльності в умовах інноваційного освітнього процесу.

Список використаних джерел

1. Когут І., Маринич В., Чебанова К. Впровадження інклюзивного навчання у фізкультурно-оздоровчі, спортивні та інші заклади освіти. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2020. № 1. С. 117–127.

2. Про фізичну культуру і спорт : Закон України від 24.12.1993. № 3808-ХІІ : станом на 1 квітня 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12#Text> (дата звернення: 12.04.2024).

3. Armstrong F, Armstrong D, Barton L. Inclusive education: policy, contexts and comparative perspectives. London. Routledge. 2020.